

Asia C-578/23**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

19.9.2023

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Nejvyšší správní soud (Tšekki)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

12.9.2023

Valittaja:

Tšekin tasavalta – Generální finanční ředitelství

Vastapuoli:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Pääasian kohde

Pääasiassa on kysymys siitä, täytyivätkö edellytykset, jotka koskivat hankintasopimuksen tekemistä noudattamalla neuvottelumenettelyä julkaisematta ennakolta hankintailmoitusta, ja erityisesti siitä, tiesikö valittajan oikeudellinen edeltäjä¹ ADIS-tietojärjestelmän järjestelmäintegraatiota koskevan sopimuksen (jäljempänä alkuperäinen sopimus) tekohetkellä ADIS-tietojärjestelmän (jäljempänä IS ADIS) perushuollon tulevasta tarpeesta ja olisiko sen kohtuudella pitänyt voida ennustaa se tai olisiko sen pitänyt voida olettaa jatkosopimusten olevan tarpeen.

¹ Tšekin tasavalta – Ministerstvo financí (valtiovarainministeriö). Valittaja luotiin vuonna 2013 valtion erilliseksi organisaatioyksiköksi ja se siirtyi verohallintokysymyksissä valtiovarainministeriön asemaan, mutta se toimii kuitenkin edelleen ministeriön alaisuudessa.

Ennakkoratkaisupyyntöön kohde

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin käsittelee kysymystä siitä, onko arvioitaessa aineellisia edellytyksiä, jotka koskevat neuvottelumenettelyä, jossa ei julkaista ennakoita hankintailmoitusta, otettava huomioon tosiasiat ja oikeudellinen tilanne alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä.

Ennakkoratkaisukysymys

”Onko alkuperäistä suoritusta koskevan sopimuksen, johon jatkosopimukset perustuvat, tekemisen oikeudelliset ja tosiasialliset olosuhteet otettava huomioon arvioitaessa, täyttyykö [direktiivin 2004/18]² 31 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu hankintailmoitusta ennakoita julkaisematta noudatettavan neuvottelumenettelyn aineellinen edellytys eli se, ettei hankintaviranomainen ole menettelyllään aiheuttanut yksinoikeustilannetta?”

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Direktiivin 2004/18/EY 28 artikla (julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekemistä koskevat menettelyt).

Direktiivin 2004/18/EY 31 artiklan 1 kohdan b alakohta (neuvottelumenettelyt, joista ei julkaista ennakoita hankintailmoitusta).

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Julkisista hankinnoista annetun lain nro 137/2006 (zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, jäljempänä julkisia hankintoja koskeva laki), 21 §:n 2 momentin mukaan hankintaviranomainen voi tehdä julkista hankintaa koskevan sopimuksen avoimella tai rajoitetulla menettelyllä ja tietyin edellytyksin neuvottelumenettelyllä julkaisemalla samalla hankintailmoituksen tai neuvottelumenettelyllä julkaisematta hankintailmoitusta ennakoita.

Julkisista hankinnoista annetun lain 23 §:n 4 momentin a kohdan mukaan hankintaviranomainen voi tehdä hankintasopimuksen myös neuvottelumenettelyllä hankintailmoitusta julkaisematta, jos teknisistä tai taiteellisista taikka yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä taikka syistä, jotka perustuvat nimenomaiseen säännökseen, hankintasopimus voidaan tehdä ainoastaan tietyn talouden toimijan kanssa.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY, annettu 31 päivänä maaliskuuta 2004, julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta (jäljempänä direktiivi 2004/18).

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Valittajan oikeudellinen edeltäjä teki alkuperäisen sopimuksen 29.6.1992 IBM World Trade Europe/Middle East/Africa Corporation -yhtiön kanssa. Sen pohjalta luotiin IS ADIS, joka on edelleen Tšekin tasavallan verohallinnon keskeinen tietojärjestelmä.
- 2 Valittaja aloitti 1.3.2016 neuvottelumenettelyn julkaisematta hankintailmoitusta ennakolta julkisia hankintoja koskevan lain 23 §:n 4 momentin a kohdan nojalla ja teki sen puitteissa 20.5.2016 hankintasopimuksen nimellä ”Základní pozáruční servis aplikace ADIS v r. 2016 (ADIS-sovelluksen takuunjälkeinen perushuolto vuonna 2016)”. Se toimi niin asiantuntija- ja oikeudellisen lausunnon perusteella, nimittäin teknisistä syistä³ ja IBM Česká republika, spol. s r. o. -yhtiön (jäljempänä palveluiden suorittaja)⁴ IS ADIS:n lähdekoodia koskevien tekijänoikeuksien suojaamiseksi. Sopimuksen kohteena oli IS ADIS:n takuunjälkeinen perushuolto. Valittaja teki 20.5.2016 hankintasopimuksen palveluiden suorittajan kanssa. Hankintasopimuksen arvonlisäveroton hinta oli 33 294 389 Tšekin korunaa.
- 3 Vastapuoli teki 9.10.2017 päätöksen, jonka mukaan valittaja oli syyllistynyt rikkomukseen, koska julkisia hankintoja koskevan lain 23 §:n 4 momentin a kohdan mukaiset edellytykset neuvottelumenettelylle, jossa ei julkaista ennakolta hankintailmoitusta, eivät täyttyneet. Valittaja ei nimittäin pystynyt osoittamaan, että hankintasopimuksen olisi voinut teknistä syistä toteuttaa vain se palveluiden suorittaja, jolta palveluja pyydettiin. Samalla vastapuoli katsoi, että valittajan yksinoikeuden suojaamisen tarve on syntynyt tuottamuksellisesti valittajan oikeudellisen edeltäjän aiemman toiminnan vuoksi.
- 4 Valittaja esitti päätöksestä oikaisuvaatimuksen, jonka vastapuolen johtaja hylkäsi. Johtaja asettui vastapuolen päätelmien kannalle ja lisäsi, että kyse ei ole siitä, etteikö toinen talouden toimija voisi teknisistä syistä toteuttaa sopimuksen kohdetta, vaan tilanne on tosiasiallinen seuraus palvelujen suorittajan tekijänoikeutta koskevasta yksinoikeudesta⁵, mikä estää sen, että noudatetaan neuvottelumenettelyä julkaisematta ennakolta hankintailmoitusta.
- 5 Valittaja nosti kanteen vastapuolen johtajan päätöksestä Krajský soud v Brněssa (Brnon maakunnallinen tuomioistuin, Tšekki, jäljempänä krajský soud), joka

³ Ilman yhteyttä ytimeen ja muihin moduuleihin yksittäisten moduulien toiminta, hallinta ja kehittäminen eivät ole mahdollisia; moduuleja ei voida erottaa toisistaan; hankintasopimuksen kohde ulottuu olemassa oleviin moduuleihin; IS ADIS:n on luonut ja sitä kehittää palveluiden suorittaja, joka on lisenssioikeuksien omistaja ja joka on perehtynyt IS ADIS -järjestelmään; IS ADIS:n toiminta edellyttää teknistä jatkuvuutta, sujuvuutta ja kehitystä.

⁴ Palveluiden suorittajan ainoa osakas vuonna 1992 oli IBM World Trade Europe/Middle East/Africa Corporation.

⁵ Yksinoikeustilanne on määritelty ennakkoratkaisupyynnössä seuraavasti: ”Hankintasopimuksen toteuttaminen ehdottomasti vain tietyn talouden toimijan toimesta.”

hylkäsi kanteen. Krajský soudin mukaan hankintasopimus voidaan tehdä poikkeuksellisesti noudattamalla neuvottelumenettelyä, josta ei julkaista ennakoita hankintailmoitusta, jos sille on julkisia hankintoja koskevan lain 23 §:n 4 momentin a kohdassa tarkoitettu peruste (muodollinen edellytys), jota hankintaviranomainen ei kuitenkaan ole voinut ennustaa ja jota ei voida katsoa siitä johtuvaksi (aineellinen edellytys).

- 6 Krajský soud piti keskeisenä asiana sitä, että valittajan oikeudellinen edeltäjä oli aiheuttanut palveluiden suorittajan taloudellisia tekijänoikeuksia koskevan yksinoikeustilan tehdessään alkuperäisen sopimuksen. Se totesi myös, että IS ADIS ei ole tietojärjestelmä, jonka odotettaisiin olevan lyhytikäinen. Lisäksi kyse on verotuksesta, joka on alana objektiivisesti tarkasteltuna jatkuvassa muutoksessa. Myöhemmin tarvittavan teknisen tuen tarpeen on näin ollen täytynyt olla ilmeinen.
- 7 Krajský soudin mukaan valittaja ei ollut osoittanut, että palveluiden suorittaja oli ainoa mahdollinen talouden toimija alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä, ja esitti lisäksi, että jatkosopimuksen tekemisen edellytyksiä olisi pitänyt arvioida jatkosopimuksen tekohetkellä voimassa olleen lainsäädännön perusteella.
- 8 Valittaja teki kassaatiovalituksen krajský soudin tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

Pääasian asianosaisten keskeiset lausumat

- 9 Valittaja väittää, että palveluiden suorittaja oli alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä ainoa talouden toimija, joka pystyi tarjoamaan vaaditun suorituksen (toimittamalla sen omalla käyttöjärjestelmällä varustettuja palvelimia sekä tarjoamalla huoltopalveluja ja etävalvontaa). Valittajan edeltäjä ei voinut kohtuudella ennustaa alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä, että tulevaisuudessa on tarpeen toteuttaa lisätoimia IS ADIS:n toiminnan varmistamiseksi jatkossa. Valittaja ei ole itse aiheuttanut yksinoikeustilannetta. Valittajan mukaan yksinoikeustilannetta ei ollut luonut edes sen oikeudellinen edeltäjä.
- 10 Valittaja pyrki pääsemään eroon riippuvuussuhteestaan palveluiden suorittajasta, koska sillä ei ollut pääsyä kaikkiin IS ADIS:n lähdekoodeihin. Palveluiden suorittaja kuitenkin ilmoitti valittajalle vuonna 2015, ettei se harkitse IS ADIS:n taloudellisista tekijänoikeuksista luopumista. Alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä IS ADIS:n taloudellisista tekijänoikeuksista luopuminen ei ollut edes mahdollista, koska palveluiden suorittaja ja sen yhteistyökumppanit hyödynsivät kaupallisesti joitakin sen komponenteista maailmanlaajuisesti.
- 11 Alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä ei ollut tekijänoikeuksia ja julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä. Oikeudellinen tilanne alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä on keskeisessä asemassa arvioitaessa valittajan myöhempää toimintaa.

- 12 Jos valittaja toteuttaisi nyt uuden tietojärjestelmän toimittamista koskevan hankintamenettelyn, IS ADIS:ään sijoitetut varat valuisivat hukkaan, ja samalla tällaista menettelyä saatettaisiin pitää epätaloudellisena ja tehottomana.
- 13 Vastapuoli väittää, että alkuperäisen vuoden 1992 sopimuksen yksinoikeuden perusteella valittaja kehitti IS ADIS:ää ainoastaan neuvottelumenettelyllä, josta ei julkaista ennakolta hankintailmoitusta, ainakin vuoden 2019 loppuun saakka, vaikka asiantuntijalausunto ei tue näkemystä siitä, että valittu talouden toimija olisi teknisistä syistä ollut ainoa mahdollinen järjestelmän toimittaja.
- 14 Hallinnollisessa menettelyssä ei selvitetty, onko yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä muodostunut yksinoikeustilanne ylipäättään toteutunut. Riittävää oli arvioida, oliko mahdollinen yksinoikeustilanne luotu tuottamuksellisesti.
- 15 Alkuperäisen sopimuksen tekstistä käy selvästi ilmi, että sopimuksen kohteena on verohallintojärjestelmän käyttöönotto kolmessa vaiheessa. Alkuperäisen sopimuksen mukaan vain ensimmäinen vaihe oli tarkoitus toteuttaa. IS ADIS:n odotettiin näin ollen olevan toiminnassa pitkään.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tutki ensin edellä mainitun hankintailmoitusta ennakolta julkaisematta toteutetun neuvottelumenettelyn aineellista edellytystä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Nejvyšší správní soudin (ylin hallintotuomioistuin, Tšekki) kansallisesta oikeuskäytännöstä seuraa, että ”neuvottelumenettelyä, josta ei julkaista ennakolta hankintailmoitusta, voidaan noudattaa, jos siihen on objektiiviset eli hankintaviranomaisen tahdosta riippumattomat syyt”⁶, ja että ”direktiivin [2004/18] 31 artiklassa ja [julkisista hankinnoista annetun] lain 23 §:n 4 momentissa säädetyistä edellytyksistä käy selvästi ilmi, että hankintaviranomainen ei voi itse luoda yksinoikeustilannetta (eli hankintasopimuksen toteuttamista ehdottomasti vain tietyn talouden toimijan toimesta)”⁷.
- 17 Samalla se viittasi siihen, että julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU johdanto-osan 50 kappaleessa todetaan, että ”[– –] yksinoikeus voi johtua myös muista syistä, mutta neuvottelumenettelyä, josta ei julkaista ilmoitusta, on perusteltua käyttää ainoastaan tilanteissa, joissa on kyse objektiivisesta yksinoikeudesta niin, että hankintaviranomainen ei ole itse saanut aikaan tällaista tilannetta tulevaa hankintamenettelyä ajatellen”. Direktiivin 32 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään, että neuvottelumenettelyä, josta ei

⁶ Nejvyšší správní soudin tuomio 11.1.2013, asia nro 5 Afs 43/2012-54, nro 2790/2013 NSS, Ministerstvo zemědělství (maatalousministeriö).

⁷ Nejvyšší správní soudin tuomio 12.5.2016, asia nro 1 As 256/2015-95, nro 3436/2016 NSS, Dopravní podnik hl. m. Prahy (Prahan kaupungin liikennelaitos).

julkaista ilmoitusta, voidaan käyttää hankintasopimusten tekemiseen muun muassa yksinoikeuksien suojelemiseksi, ”kun järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole” eikä ”kilpailun puuttuminen johdu hankintaehtoisten keinoitekoisesta kaventamisesta”. Vaikka tämän direktiivin täytäntöönpanolle annettu määräaika ei ollut vielä päättynyt hankintamenettelyn alkamisajankohtana, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kyse oli vain jo olemassa olevan säännön nimenomainen muotoilu.⁸

- 18 Vaikka unionin tuomioistuin ei ole vielä oikeuskäytännössään käsitellyt sitä, onko hankintailmoitusta ennakolta julkaisematta toteutetun neuvottelumenettelyn noudattamisen edellytyksenä, että se syy, jonka vuoksi hankintasopimus on direktiivin 2004/18/EY 31 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla tehtävä vain tietyn talouden toimijan kanssa, ei johdu hankintaviranomaisesta, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää unionin oikeuden tulkintaa tältä osin *acte clair*-tapauksena.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin epäilee kuitenkin, onko tätä aineellista edellytystä arvioitaessa tarpeen ottaa huomioon tosiseikat ja oikeudellinen tilanne sillä hetkellä, jolloin hankintaviranomaisen oletettiin luoneen yksinoikeustilanteen. Tässä tapauksessa kysymys on siis siitä, oliko valittajan oikeudellinen edeltäjä määrittämällä taloudelliset tekijänoikeudet alkuperäiseen IS ADIS:ää koskevaan sopimukseen vuonna 1992 tuottamuksellisesti luonut yksinoikeuden palveluiden suorittajan hyväksi, mikä esti hankintailmoitusta ennakolta julkaisematta toteutetun neuvottelumenettelyn noudattamisen vuonna 2016 (eli 24 vuotta myöhemmin) tehdyssä jatkosopimuksessa.
- 20 Alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä vallinneiden tosiseikkojen ja oikeudellisen tilanteen osalta Tšekin tasavalta (eli Tšekin ja Slovakian liittotasavalta) ei ollut tuolloin Euroopan unionin (tai Euroopan talousyhteisön) jäsen. Tuolloin ei myöskään ollut julkisia hankintoja koskevaa kansallista lainsäädäntöä, vaan ainoastaan hallituksen lyhyet hankintaperiaatteet, jotka olivat voimassa 1.7.1992 lähtien eli vasta melko kauan alkuperäisen sopimuksen tekemistä koskevien neuvottelujen aloittamisen jälkeen. Ensimmäinen kattava lainsäädäntö syntyi julkisista hankinnoista annetulla lailla nro 199/1994 (zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek), joka tuli voimaan 1.1.1995. IS ADIS:n lisenssiehtoja koskevan lainsäädännön osalta voidaan todeta, että alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä oli voimassa kirjallisista, tieteellisistä ja taiteellisista teoksista annettu laki nro 35/1965 (tekijänoikeuslaki) (zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)), sellaisena kuin se oli muutettuna 31.12.1993 saakka. Tältä osin valittajan väite, jonka mukaan tekijänoikeuksia koskevaa lainsäädäntöä ei ollut olemassa, on virheellinen, vaikka ei voidakaan olla huomioimatta sitä, että IS ADIS:n kaltaisten monimutkaisten

⁸ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa esimerkiksi käyttöoikeussopimusten tekemisestä 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/23/EU johdanto-osan 51 kappaleeseen.

järjestelmien tekijänoikeuksia koskevien sopimusten tekemisestä oli tuolloin hyvin eri tavalla kokemusta.

- 21 Näin ollen alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä valittajan oikeudellinen edeltäjä saattoi perustellusti olettaa, että myös jatkosopimus voitaisiin tehdä saman palveluiden suorittajan kanssa ilman, että olisi ollut tarpeen varmistaa, että myös muut talouden toimijat voisivat tehdä tarjouksen vaaditun suorituksen toteuttamisesta. Valittajan mukaan palveluiden suorittaja oli alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä ainoa mahdollinen talouden toimija, joten sen ei tarvinnut sen enempää asiaa arvioimatta olettaa, että muut talouden toimijat pystyisivät suorittamaan jatkotoimituksia.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kansallinen oikeuskäytäntö näyttää olevan ristiriidassa ennakkoratkaisukysymyksen osalta.
- 23 Nejvyšší správní soud katsoi 30.11.2021 antamassaan tuomiossa asia nro 3 As 60/2020-64, Statutární město Brno (Brnon kaupunki), että yksinoikeuden syntymistä on arvioitava tällaisen suhteen syntyajankohdan, asiaa koskevan lainsäädännön (mukaan lukien se, että Tšekki ei ollut vielä tuolloin Euroopan unionin jäsenvaltio) ja tuon ajan liiketoimintakäytäntöjen valossa. Kyseisessä tapauksessa hankintaviranomaisen katsottiin aiheuttaneen yksinoikeustilanteen vuonna 1998 sopimalla lisenssiehdoista tietojärjestelmää koskevassa hankintasopimuksessa. Tätä ratkaisua puoltaa se, että jos hankintaviranomaisen alkuperäiseen sopimukseen liittyvällä virheellä olisi merkitystä aineellisen edellytyksen täyttymisen kannalta, olisi vaikeaa soveltaa taannehtivasti nykyistä lainsäädäntöä, joka koskee hankintasopimusten tekemistä noudattamalla neuvottelumenettelyä hankintailmoitusta ennakolta julkaisematta. Tässä yhteydessä on otettava huomioon myös taannehtivuuskielto ja oikeusvarmuus. Alkuperäisen hankintasopimuksen tekohetkellä vallinneiden tosiseikkojen ja oikeudellisen tilanteen huomioon ottamista puoltaa myös se, että hankintaviranomainen olisi samalla ollut velvollinen käyttämään jotakin avoimempaa hankintamenettelyä, vaikka teknisistä syistä tai yksinoikeuksien suojaamiseen liittyvistä syistä, jotka johtuvat asiaa koskevan lainsäädännön puuttumisesta, vain yksi tietty taloudellinen toimija olisi voinut toteuttaa hankintasopimuksen.
- 24 Nejvyšší správní soud päätyi kuitenkin tuomiossa 12.3.2020, asia nro 10 As 372/2019-56, Ministerstvo financí (valtiovarainministeriö) päinvastaiseen päätelmään eli siihen, että hankintaympäristöä koskevan mielekkään käsityksen vastaista olisi ”yksinoikeustilanteen hyväksyminen ’pysyvänä’ (usean vuosikymmenen ajaksi) vain siksi, että uudet sopimukset perustuvat ’joskus kauan sitten’ tehtyihin sopimuksiin”. Myös tässä tapauksessa hankintaviranomaisen katsottiin aiheuttaneen yksinoikeustilanteen tekemällä tietojärjestelmää koskevan sopimuksen vuonna 1995. Tätä ratkaisua puoltaa se, että unionin tuomioistuimen mukaan poikkeuksia, jotka mahdollistavat neuvottelumenettelyn noudattamisen hankintailmoitusta ennakolta julkaisematta, on tulkittava suppeasti. Valittaja teki jatkosopimuksen julkisia hankintoja koskevan lain ja direktiivin 2004/18

voimassaolon aikana. Tästä syystä siltä vaadittiin, ettei se aiheuttaisi omilla toimillaan yksinoikeustilannetta. Vuodesta 1992 vuoteen 2016 valittaja (tai sen oikeudellinen edeltäjä) olisi voinut joko neuvotella taloudellisia tekijänoikeuksia koskevia uusia sopimuksia sellaisella tavalla, että se olisi voinut tehdä hankintasopimukset jossakin avoimemmassa hankintamenettelyssä, tai se olisi voinut ryhtyä hankkimaan uutta tietojärjestelmää hetkellisesti kasvavista kustannuksista huolimatta, mutta tämä olisi voinut johtaa säästöihin pitkällä aikavälillä. Näin ollen alkuperäisen sopimuksen tekohetkellä vallitsevaan tilanteeseen ei voida vedota, jos yksinoikeustilanne on jatkunut asiaan liittyvän julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön antamisen jälkeen. Sen määrittämiseksi, voidaanko noudattaa neuvottelumenettelyä hankintailmoitusta ennakolta julkaisematta, on otettava huomioon ajankohta, jolloin päätös hankintasopimuksen tekemisestä tässä muodossa tehtiin.⁹

- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole vakuuttunut siitä, että jotain tulkintavaihtoehtoista voidaan pitää selvänä, uskottavana ja selvästi ja ilman perusteltua epäilyä vakuuttavampana kuin muita. Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tähän mennessä käsittelemättömäksi jäänyt kysymys siitä, onko aineellista edellytystä arvioitaessa otettava huomioon tosiseikat ja oikeudellinen tilanne ajankohtana, jolloin hankintaviranomaisen katsotaan aiheuttaneen yksinoikeustilanteen, on olennainen paitsi tässä asiassa myös muiden hankintaviranomaisten kannalta vastaavissa tapauksissa.

⁹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.10.2000, komissio v. Ranska, C-337/98, EU:C:2000:543, 37 kohta.